

Warszawa, 13-08-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

XI.540.132.2025.KM

Pan

Tomasz Szymański

Sekretarz Stanu

**Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i
Administracji**

ePUAP / dep.prawny@mswia.gov.pl

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na przekazany pismem DP-WLM.0231.67.2024.KB z dnia 28 lipca 2025 r. projekt ustawy o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w europejskim systemie informacji o podróży oraz zezwoleń na podróż (ETIAS) (UC104; dalej: „projekt”), działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1264, ze zm.), uprzejmie przedstawiam następujące uwagi.

W art. 41 projektu przewidziano zmianę w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 223, ze zm.; dalej: „ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony”), polegającą na dodaniu nowych przesłanek umożliwiających organowi prowadzącemu postępowanie w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej wydanie decyzji o umorzeniu postępowania, w przypadku gdy nie jest to sprzeczne z interesem społecznym, a wnioskodawca w sposób dorozumiany wycofał wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej. Zgodnie z projektowaną zmianą, wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej uznaje się za wycofany w sposób dorozumiany, w przypadku gdy wnioskodawca odmówił przedstawienia informacji niezbędnych do

ustalenia stanu faktycznego lub odmówił udostępnienia dowodów potwierdzających okoliczności wskazane w uzasadnieniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Proponowane rozwiązanie budzi wątpliwości z punktu widzenia standardów ochrony praw cudzoziemców ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium RP. W obowiązującym obecnie brzmieniu art. 40 ust. 2 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony określono zamknięty katalog przesłanek, których wystąpienie pozwala organowi na uznanie, że cudzoziemiec w sposób dorozumiany wycofał swój wniosek. Są to okoliczności o charakterze obiektywnym, które są możliwe do zweryfikowania i nie opierają się na subiektywnej ocenie organu prowadzącego postępowanie. Przesłanki te dotyczą m.in. niestawiennictwa w ośrodku recepcyjnym w określonym terminie, opuszczenia ośrodka bez usprawiedliwionej przyczyny czy opuszczenia terytorium RP. Natomiast projektowane nowe przesłanki mają charakter ocenny i subiektywny, tym samym przyznają organowi szeroki zakres uznaniowości, co może prowadzić do arbitralnych decyzji, podejmowanych bez odpowiedniego uwzględnienia indywidualnej sytuacji wnioskodawcy.

W uzasadnieniu projektu wskazano, że z uwagi na obecną sytuację geopolityczną, mając w szczególności na względzie wrogie działania ze strony białoruskich i rosyjskich władz, mające na celu instrumentalne wykorzystanie instytucji ochrony międzynarodowej wyłącznie do celów sprzecznych z naturą tej instytucji, konieczne jest podjęcie działań zmierzających do szybkiego załatwiania spraw o udzielenie ochrony międzynarodowej w sytuacji, gdy wnioskodawca działając w złej wierze odmawia przedstawienia stosownych wyjaśnień lub przedstawienia dowodów, bądź udziela wyjaśnień i dowodów wprowadzających organ w błąd. Proponowana zmiana ma być więc odpowiedzią na działania cudzoziemców podejmowane w złej wierze lub w celu wprowadzenia w błąd. Należy jednak podkreślić, że projektowany przepis nie zawiera odniesienia do złej wiary ani nie uzależnia jego zastosowania od jakiejkolwiek formy nadużycia ze strony cudzoziemca. Przepis nie przewiduje obowiązku wykazania przez organ, że odmowa złożenia wyjaśnień lub przedstawienia dowodów wynikała ze złej wiary cudzoziemca lub zmierzała do wprowadzenia organu w błąd. W efekcie może on zostać zastosowany również wobec osób, które z różnych przyczyn nie były w stanie przedstawić wymaganych informacji czy dowodów. Ponadto zakres projektowanej regulacji nie został ograniczony do sytuacji, w których istnieje podejrzenie instrumentalnego wykorzystania instytucji ochrony międzynarodowej, nowe przesłanki odnoszą się bowiem do wszystkich cudzoziemców, którzy złożą

wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium RP, bez względu na ich motywację czy sytuację faktyczną.

Osoby ubiegające się o udzielenie ochrony międzynarodowej znajdują się często w szczególnie trudnej sytuacji, obawiając się o własne bezpieczeństwo lub bezpieczeństwo bliskich osób w kraju pochodzenia. W takich okolicznościach przyczyny odmowy przedstawienia przez wnioskodawcę odpowiednich informacji lub udostępnienia dowodów mogą być uzasadnione i wynikać m.in. z obaw przed represjami wobec bliskich pozostających w kraju pochodzenia, braku zaufania do władz czy braku możliwości zabezpieczenia lub przewiezienia z kraju pochodzenia dowodów mogących potwierdzać okoliczności wskazane we wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Odmowa udzielenia informacji lub przedstawienia dowodów nie powinna być więc traktowana jako równoznaczna z rezygnacją z ubiegania się o udzielenie ochrony międzynarodowej. Tymczasem projektowane rozwiązanie nie przewiduje obowiązku zbadania przyczyn takiej odmowy czy możliwości dostarczenia informacji i dowodów na późniejszym etapie postępowania.

W tym miejscu należy podkreślić, że art. 10 ust. 3 pkt a dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (wersja przekształcona) (Dz. U. UE. L. z 2013 r. Nr 180, str. 60), określając wymogi dotyczące rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, aby decyzje organu rozstrzygającego w sprawie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej były podejmowane po odpowiednim rozpatrzeniu. W tym celu państwa członkowskie zapewniają, aby wnioski były rozpatrywane, a decyzje podejmowane indywidualnie, obiektywnie i bezstronnie.

Mając na uwadze, że proponowana zmiana art. 40 ust. 2 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony może prowadzić do nadmiernej uznaniowości organu i ryzyka arbitralności, a w konsekwencji do ograniczenia prawa cudzoziemca do rzetelnego postępowania w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej, uprzejmie proszę o uwzględnienie powyższych uwag w toku dalszych prac legislacyjnych nad projektem.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/